

ЛИТОВСКИЙ ВѢСТНИКЪ.

ОФИЦИАЛЬНАЯ

ГАЗЕТА.

№

88.

KURIER LITEWSKI.

GAZETA URZĘDOWA.

Вильна. Вторникъ. 7-го Ноября. — 1839 — Wilno. Wtorek. 7-go Listopada.

ВНУТРЕННІЯ ИЗВѢСТІЯ.

Санктпетербургъ, 29 Октября.

Его Императорское Высочество Великій Князь Цесаревичъ Наслѣдникъ Престола изволилъ прибыть, 26-го числа, въ Царское Село, въ вождельномъ здравіи.

Высочайшими Грамотами, 7-го Сентября, Всемилостивѣе пожалованы Кавалерами Ордена *Св. Анны 1-й степени*: Командиръ 2-й бригады 2-й Легкой Кавалерійской Дивизіи, Генералъ-Маіоръ *Шиллингъ*, и Начальникъ Штаба 3-го Пѣхотнаго Корпуса, Свѣтъ Е. И. В. Генералъ-Маіоръ Баронъ *Фридериксъ*, и того же Ордена и степени Императорскою Короною украшеннаго, Начальникъ 18-й Пѣхотной Дивизіи, Генералъ-Лейтенантъ *Чебышевъ*.

— Высочайшими Грамотами, 10-го Сентября, Всемилостивѣе пожалованы Кавалерами Ордена *Св. Станислава 1-й степени*, Предсѣдателя Казенныхъ Палатъ: Орловской, Дѣйствительный Статскій Совѣтникъ *Бурнашевъ*, и Саратовской, Дѣйствительный Статскій Совѣтникъ *Поповъ*.

— Высочайшими Грамотами, 18-го Августа и 10-го Сентября, Всемилостивѣе пожалованы Кавалерами Ордена *Св. Станислава 1-й степени*, Дѣйствительные Статскіе Совѣтники: Членъ Медицинскаго Совѣта Министерства Внутреннихъ Дѣлъ, Докторъ Медицины и Хирургіи *Громоу*, и Предсѣдатель Ярославской Казенной Палаты, *Ипатовичъ - Горанскій*.

— Высочайшимъ Приказомъ, 25-го Октября, бывшій Командиръ С. Петербургскаго Артиллерійскаго Гарнизона, состоящій по Артиллеріи Полковникъ *Лизинъ 1-й*, уволенъ отъ службы, за ранами, Генералъ-Маіоромъ, съ мундиромъ и пенсіономъ полного оклада, опредѣленнаго Уставомъ 6-го Декабря 1827 года. Состоящій по Кавалеріи Генералъ-Маіоръ *Лифландъ* назначенъ Командантомъ въ Оренбургъ.

— По случаю появленія на Невѣ льда, въ Пятницу 27-го числа, разведены Воскресенскій, Самсоновскій и Строгановскій Мосты, и прекращена ѣзда по Петербургскому. 28-го утромъ, разведенъ также Исаковскій Мостъ. (С. П.)

К о в н о.

Господинъ Министръ Народнаго Просвѣщенія Дѣйствительный Тайный Совѣтникъ и Кавалеръ *Уваровъ*, прибывъ въ Г. Ковно 15 числа сего Октября въ 8 часовъ по полудни, изволилъ посѣщать отъ 3 до 5 часовъ по полудни, Ковенское Уѣздное дворянское Училище, гдѣ угодно было Его Высокопревосходительству осматривать учениковъ всѣхъ классовъ, испытывать оныхъ въ Россійскомъ и Латинскомъ языкахъ а также въ Географіи, и за успешность въ томъ сикъ учениковъ, бывъ Его Высокопревосходительство довольнымъ, пожертвовалъ въ пользу оныхъ для бѣдныхъ 200 руб. ассигнаціями; а послѣ въ 6 часовъ по полудни Онь Господинъ Министръ изволилъ отправиться изъ Ковна въ Г. Варшаву. (Вил. Г. В.)

WIAOMOŚCI KRAJOWE.

Санкт-Petersburg, 29-go Października.

Его Цесарска Высочесъ ВѢЛКИ ХІАТЪ ЦЕСАРСКИХЪ вѢСЪ НАСТѢПЦА ТРОНУ расчылъ прѣбыдѣ днѣ 26-go, до Царскаго Сіола, въ пожданѣмъ здровіи.

Презъ Найвысше Дипломата, 7-go Września, Najłaskawiej mianowani Kawalerami Orderu *Sw. Anny 1-go stopnia*: Dowódca 2-giej brygady 2-giej Dywizyi Laskiej Jazdy Jenerał-Major *Schilling*, i Naczelnik Sztabu 3-go Korpusu Piechoty, Orszaku J. C. M. Jenerał-Major Baron *Fridericks*, i tegoż Orderu i stopnia Цесарска Корона одобіенного, Naczelnik 18-tej Dywizyi piechoty, Jenerał-Porucznik *Czebyszew*.

— Презъ Найвысше Дипломата 10-go Września, Najłaskawiej mianowani Kawalerami Orderu *Sw. Stanisława 1-go stopnia*, Prezydenci Izby Skarbowych: Orłowskiej, Rzeczywisty Radzca Stanu *Burnaszew* i Saratowskiej Rzeczywisty Radzca Stanu *Popow*.

— Презъ Найвысше Дипломата, 18-go Sierpnia i 10-go Września, Najłaskawiej mianowani Kawalerami Orderu *Sw. Stanisława 1-go stopnia*, Rzeczywisci Radzey Stanu Członek Rady Medycnej Ministerium Spraw Wewnętrznych, Doktor Medycyny i Chirurgii *Gromow* i Prezydent Izby Skarbowej Jarosławskiej *Ipatowicz-Horanski*.

— Презъ Найвысше Розказъ дѣиenny, 25-go Października, były Dowódca S. Petersburgskiego Garnizonu Artylleryjskiego, liczący się w Artylleryi Półkownik *Lizsin 1-szy*, uwolniony ze służby, a przyczynny ran, Jenerał-Majoremъ a mundurem i pensją zupełnego wyznaczenia, podług ustawy 6-go Grudnia 1827 roku. Liczący się w Kawaleryi Jenerał-Major *Lifland* naznaczony Komendantem do Orenburga.

— Z okoliczności ukazania się kry na Niewie, w Piątek dnia 27-go, podjęte zostały mosty *Woskresenski*, *Samsonjewski* i *Stroganowski*, i strzymane jeżdżenie po S. Petersburgkim. 28-go rano, podniesiony także most *Isakjewski*. (P. P.)

К о в н о.

Pan Minister Narodowego Oświecenia Rzeczywisty Radzca Tayny i Kawaler *Uwarow*, przybywszy do miasta Kowna d. 15-go Października o godzinie 8 mej z północy, raczył odwiedzać od godziny 3 do 5 z południa Kowieńską Szkołę Powiatową dla Dworzan, gdzie raczył oglądać uczniów klasz wszystkich czynią im zapytania z języka Rosyjskiego i Łacińskiego, oraz Jeografii, a za postępki tych uczniów, będąc z niego zadowolonym, raczył ofiarować dla uboższych z nich 200 rubli a-sygnacyami; a potem, o godzinie 6-tej z południa, JW. Mini-ter raczył wyjechać z Kowna do Warszawy. (Wil. Gub. Wiad.)

ИНОСТРАННЫЕ ИЗВѢСТІЯ.

П р у с с і я.

Берлинъ, 9 Нолбра.

Королевско-Шведскій Генераль-Маіоръ, чрезвычайный посланникъ и полномочный Министръ при Императорско-Австрійскомъ Дворѣ, Графъ фонъ Левенгальмъ, прибылъ сюда изъ Стокгольма. (A.P.S.Z.)

А в с т р і я.

Вѣна, 28-го Октября.

Изъ Пармы доносятъ, что Ея Величество Герцогиня Марія Луиза (бывшая Императрица Французская), заболѣла тамъ опасно.

— Здѣсь говорятъ вообще, что Инфантъ Донъ Карлосъ, будетъ жить въ Зальцбургѣ, гдѣ даже вскорѣ ожидать его. (G.C.)

Г е р м а н і я.

Мюнхенъ, 27-го Октября.

Какъ въ здѣшнемъ дворцѣ Герцога Лейхтенбергскаго, такъ и въ Эйхштадтскомъ Замкѣ, будутъ отданы приготовленія къ пріѣзду Герцога и его супруги, которыхъ однакожь пріѣздіе еще неопредѣлено, и вѣроятно послѣдуетъ не прежде, какъ въ будущемъ году.

29-го Октября.

Его Королевское Величество, бывшего донынѣправляющаго должность Гофъ-Маршала, Графа Сапорта, назначилъ временнымъ Гофъ-Маршаломъ.

Нейстращицъ, 28 Октября.

Его Королевское Высочество Великій Герцогъ, вчера въ торжественной аудіенціи принималъ Дѣйствительнаго Тайнаго Совѣтника и Чрезвычайнаго Посланника, Его Императорскаго Величества Императора Австрійскаго, Графа Траутмансдорфа, вручившаго ему Императорское писмо, вмѣстѣ съ украшеніями большаго креста Королевско-Венгерскаго ордена Св. Стефана. (A.P.S.Z.)

Б е л г і я.

Брюссель, 27-го Октября.

Императорско-Австрійскій Посланникъ, Графъ фонъ Дитрихштейнъ, вчера прибылъ сюда. (A.P.S.Z.)

Ф р а н ц і я.

Парижъ, 27-го Октября.

Комиссія Суда Палаты Перовъ, освободила опять 65 лицъ обвиненныхъ въ участіи въ Майскихъ безпокойствахъ, потому остается еще 110 чел. подъ стражею, о конѣ производятся дѣла. (G.C.)

Бордо, 1 Нолбра.

Маркизъ Монти, которому какъ говорятъ, ввѣрено исполнить весьма важное дипломатическое порученіе отъ имени Римскаго Двора при Кабреръ и Графъ Эспанья, вчера прибылъ сюда. (A.P.S.Z.)

А н г л і я.

Лондонъ, 26-го Октября.

Агентъ банка Соединенныхъ Штатовъ Г. Яндонъ, отправился въ Амстердамъ, какъ полагаютъ съ тою цѣлю, чтобы ускорить заключеніе займа въ 10 миліоновъ гульденовъ съ домомъ Гоппе и Компаніи.

— Преемникомъ Герцога Архильскаго, въ званіи Оберъ-Гофмейстера домашняго Королевы, по Газ. Standard, будто избранъ Лордъ Суррей, Католикъ.

— Главнымъ Начальствомъ Арміи изданъ приказъ, въ которомъ запрещаетъ Офицерамъ Арміи, приносить шпаги, серебряныя вещи и другіе подобныя почетныя подарки. Лордъ Гилль ссылается въ этомъ отношеніи на изданныя прежде предписанія и объявляетъ, что каждый офицеръ согласившійся, чтобы ему отъ имени офицеровъ, унтеръ-офицеровъ, или солдатъ служащихъ, либо служившихъ подъ нимъ, поднесены были таковыя общія выраженія ихъ чувствъ, будетъ подверженъ отвѣтственности въ нарушеніи этихъ предписаній.

— Секта Методистовъ, особливо разпространенная въ Великобританіи и въ Сѣверной Америкѣ, вчера праздновала торжественно память столѣтняго своего существованія. (A.P.S.Z.)

2-го Нолбра.

Вчера Ея Величество Королева, не смотря на все еще продолжавшіяся проливной дождь, дѣлала въ Виндзорскомъ паркѣ большой смотръ войскамъ, отложенный прежде того на нѣсколько дней. Опять сомнѣваются въ подлинности слуха о предстоящемъ вскорѣ бракосочетаніи Королевы съ Принцемъ Альбертомъ-Саксенъ-Кобургскимъ. Напротивъ того будто теперь распространяется при Дворѣ мнѣніе, что бракъ этотъ неопослѣдуетъ. (A.P.S.Z.)

WIADOMOSCI ZAGRANICZNE.

Р у с с і я.

Берлинъ, 9-го Listopada.

Прибылъ ту же Стокгольму Хrabia Löwenhjelm, Królewsko-Szwedzki Jenerał-Major, nadzwyczajny Poseł i pełnomocny Minister przy Dwerze Cesarzsko-Austryackim. (A.P.S.Z.)

А в с т р і я.

Вѣдешъ, 28-го Października.

Z Parmy donoszą, że N. Xiężna Jmó Marya Ludwika, (b. Cesarzowa Francuzów), tamże bardzo mocno zachorowała.

— Mówią tu powszechnie, że Infant Don Karlos będzie mieszkał w Saltzburgu, gdzie jest już nawet nisbawem spodziewany. (G.C.)

Н и м е т.

Monachium, 27-го Października.

Tak w tutejszym pałacu Xiążęcia Leuchtenbergskiego, jako i w zamku Eichstätt, zostaną poczynione przygotowania na przyjęcie Xiążęcia i jego Małżonki, których wszelako przyjazd nie jest jeszcze odo czasu oznaczony i najpodobniej nie pierwej nastąpi, jak w roku przyszłym.

29 Października.

Jego Królewski Mość, pełniący dotychczas obowiązki Marszałka Dworu, Hrabiego Saporta, raczył mianować tymczasowym Marszałkiem Dworu.

Neustrelitz, 28 Października.

Jego Królewski Wysokość Wielki Xiążę, wczora na uroczystém posłuchaniu przyjmował Rzeczywistego Tajnego Radcę i Posła Nadzwyczajnego Jego Cesarzkiej i Królewskiej Mości Cesarza Austryackiego, Hrabiego Trautmansdorfa, który mu wręczył wraz z listem Cesarzskim, i ozdoby Wielkiego Krzyża Królewsko-Węgierskiego orderu Św. Stefana. (A.P.S.Z.)

Б е л г і я.

Bruksella, 27 Października.

Posel Cesarzsko-Austryacki Hrabia Dietrichstein, wczora tu przybył. (A.P.S.Z.)

Ф р а н ц і я.

Paryż, 27 Października.

Komisya Izby Perow uwolniła znowu 65 osób, obwinionych o należenie do zamachu z miesiąca maja, tym sposobem więgo zostaje jeszcze 110 osob w zatrzymaniu i pod śledstwem. (G.C.)

Bordeaux 1-го Listopada.

Markiz Monti, który, jak powiadają, ma sobie poruczone do spełnienia wielce ważne dyplomatyczne polecenie, ze strony Dworu Rzymskiego przy Kabrerze i Hrabie España, wczora tu przybył. (A.P.S.Z.)

А н г л і я.

Londyn, dnia 26 Października.

Agent Banku Stanow-Zjednoczonych, P. Jandon, wyprawił się do Amsterdamu, jak wnozą, aby tam przyśpieszyć zawarcie pożyczki 10 milionów złotych niemieckich u domu Hope i Komp.

— Następca Xiążęcia Argyll, jako W. Ochmistrza Królowej, jakoby podług gazety Standard, został obrany Lord Surrej, Katoликъ.

— Przez główne dowództwo wojenne, został wydany rozkaz dzienny, w którym zakazuje się oficerom wojska, przyjmować szpady, sprzęty srebrne i inne podobne podarki honorowe. Lord Hill w tym względzie odwołuje się do wydanych dawniej przepisow i oświadca, iż każdy oficer, przyzwalający na ofiarowanie mu w imieniu oficerow, podoficerow lub żołnierzy, którzy służą pod nim, albo też służyli, takich ogółowych oznak, wyrażających ich uczucia, ulegnie odpowiedzialności za przestąpienie tych przepisow.

— Sekta Metodystow, szczególnie rozszerzona w Ameryce Północnej i Wielkiej Brytanii, obchodziła wczora uroczyste pamiątkę stuletniej swojej egzystencji. (A.P.S.Z.)

2-го Listopada.

Wczora J. K. Mość Królowa, pomimo ciągle trwającego deszczu, odbyła w Parku Windzorskim wielki wojsk przegląd, przedtem na kilka dni odłożony. Znowu dopiero powątpiewają o prawdziwości wieści, o mającym wkrótce nastąpić małżeństwie Królowej z Xiążęciem Albertem Saska-Koburgskim. Przeważającą teraz jakoby u Dworu jest adanie, iż związek ten nie nastąpi. (A.P.S.Z.)

Испания.
Мадридъ, 18-го Октября.

По поводу полученнаго извѣстія о прибытіи Неаполитанскаго флота въ Гибралтаръ, предназначеннаго, какъ слышно, въ Марокко, предписаны сообщенія средства предосторожности въ Цейтѣ и Алжирѣ и въ послѣдній городъ даже посланы подкрѣпленія изъ Севиллы. (G.C.)

19 Октября.

Герцогиня Викторія вчера прибыла сюда и сегодня была представлена Графиней Оате, Королевъ Правительница, которая очень живоотносительно ее приняла и дружески изволила обхаживать.

— Мунигорри теперь находится здѣсь.

— На выставкѣ картинъ въ національной Академіи Санъ Фернандо, находилась также три копии сдѣланныя Королевою Правительницею, по образцамъ Сассо Феррато, Рофаля и Давида Теніера.

— Изъ Севиллы доносятъ, что туда прибылъ Маркизъ Лондондерри.

— Конгрессъ сегодня занимается особенно, продолжительнымъ и возбуждающимъ сильное участіе, разсмотрѣніемъ доклада Комиссіи касательно отчета по выборамъ, въ отношеніи принятія въ званіи Депутата Г. Алвареса изъ Севиллы, который какъ извѣстно, при послѣднихъ беззаконствахъ въ этомъ городѣ былъ арестованъ и коего дѣло теперь производится. Завтра начнутся пренія касательно проекта адреса въ Конгрессъ и постановленія на отчетъ Фуэрте въ Сенатъ.

— Въ области Гуадалахарѣ вновь появилась шайка Карлистскихъ герилласовъ, подъ начальствомъ какого-то Поло и по новѣйшимъ извѣстіямъ находится въ Трилло. Слухъ о томъ, что Кабрера приказалъ разстрѣлять многихъ изъ своихъ офицеровъ, все болѣе находитъ здѣсь вѣроятія.

21 Октября.

Подъ конецъ вчерашняго засѣданія Совѣта Министровъ, Королева Правительница будто объявила, обращаясь къ Президенту Совѣта, свое желаніе, чтобы онъ удержалъ за собою свой постъ и что ей весьма прискорбно согласиться на увольненіе Генерала Алека, потому, что онъ и Г. Каррамоліно, никакъ не могутъ оставаться внѣ Кабинета. Г. Каррамоліно именно въ послѣднемъ засѣданіи Совѣта, формально возсталъ противъ правилъ поддержанія Генераломъ Алексомъ и напротивъ того требовалъ распушенія палаты, когда военный Министръ, чтобы устроить Правительство, имѣлъ, что таковая мѣра можетъ повлечь за собою возмущеніе провинцій. Полагаютъ почти на вѣрное, что ежели вліяніе Генерала Алека одержитъ верхъ, надъ товарищами его, то Г. Олоаса и Санчо Кортіна, въ противномъ же случаѣ вступятъ въ Кабинетъ Маркизъ Виллума и другія лица того же по своимъ мнѣніямъ цвѣта. (A.P.S.Z.)

Египетъ.

Послѣднія полученныя извѣстія въ Триестѣ изъ Александріи (до 6 ч.) сообщаютъ (по письму въ *Allgemeine Zeitung*), что Мехмедъ Али склоненъ къ уступчивости, что онъ по внушеніямъ Французскаго Министрства, согласился, примириться съ Хозревъ Пашею и что онъ уже отправилъ дружеское письмо къ Верховному Вазирю. Въ чемъ однакожъ Мехмедъ Али дѣйствительно намеренъ, условиться касательно существенныхъ пунктовъ съ Портою, не дѣла пока сказать рѣшительно, потому что другія письма какъ изъ Александріи, такъ и изъ Смирны, утверждаютъ, что онъ безпрестанно вооружается и приказываетъ укрѣплять Акру самымъ тщательнымъ образомъ, что вообще всѣ пункты, нападенія конки со стороны моря можно опасаться, приведены въ оборонительное состояніе, что заставляетъ предполагать большое и упорное сопротивленіе, къ которому онъ прибѣгнетъ безъ сомнѣнія, въ случаѣ непріятельскихъ дѣйствій со стороны какой либо одной изъ пяти Державъ. Это неслыханно много говорить въ пользу перемѣны его чувствъ и заставляетъ только догадываться, что онъ не опасается болѣе Хозреву и въ угодность Франціи принялъ видъ, что отказывается отъ желанія предписывать Султану условія, при выборѣ его Министровъ. Что касается до недостатка денегъ, отъ котораго будто страдаетъ Мехмедъ-Али, по извѣстіямъ сообщеннымъ многими газетами, и то несправедливо. Напретомъ того здѣсь знаютъ, что онъ имѣетъ довольно денежныхъ средствъ и не видать надобности, продать за безцѣнокъ свои запасы хлопчатой бумаги, на которую можетъ назначить самыя высокія цѣны. Сверхъ того и жатва хлопчатой бумаги будто оказалась весьма обильною.

— Анти-Египетскій *Journal de Smyrne*, заключающій въ себѣ слѣдующее письмо изъ Бейрута отъ 1-го Октя-

Испания.
Мадридъ, 18-го Декабря.

З. по поводу odebranego doniesienia o wpłynieniu de Gibraltaru floty neapolitańskiej, przeznaczonej, jak słychać, do Marokko, nakazane zostały stosowne środki ostrożności w Ceuta i Algeiras; do tego ostatniego miejsca, posłano nawet posiłki z Sewilli. (G.C.)

19-го Декабря.

Хиѣна Wittoria вчера ту przybyła, a dzisiaj przez Hrabing Oate, była przedstawioną Królowej Rejentce, która bardzo uprzejmie Хиѣну przyjęła i raczyła ją uścisnąć.

— Muñagorri teraz tu się znajduje.

— Na wystawie obrazów w Akademii Narodowej San Fernando, znajdowały się także trzy przez Królową Rejentkę zrobione kopie, podług wzorów Sasso Ferrato, Rafaela i Dawida Teniera.

— Z Sewilli donoszą, iż tam przybył Markiz Londonderry.

— Kongres zajmuje się dzisiaj szczególniej przeciągłym i wzbudzającym silny interes roztrząsaniem sprawozdania Kommissji względem wyborów, w rzeczy uznania i przypuszczenia za deputowanego P. Alvarez z Sewilli, który, jak wiadomo, podczas rozruchów ostatnich w tém mieście, został aresztowany i którego sprawa dopiero się przewodzi: jutro rozpoczyna się rozprawę względem projektu adresu w Kongressie i względem prawa *ofueros* w Senacie.

— W prowincyi Guadaluara, znowu się ukazała kupa guerillasów Karlistowskich pod dowództwem jakiegoś Polo i podług najnowszych wiadomości, znajduje się w Trillo. Wiadzą, jakoby Kabrera zaczął rozstrzelać wielu swych oficerów, coraz bardziej nabiera tu podobieństwa do prawdy.

21-го Декабря.

Pod koniec wczorajszego posiedzenia Rady Ministrów, jakoby Królowa Rejentka zwracając się do Prezydenta Rady oświadczyła, iż życzy, aby on pozostał na swym urzędzie, oraz że z boleścią widzi się być zmuszoną, uwolnić Generała Alaix, ponieważ on i P. Karramolino, razem nie mogą w żaden sposób zostawać w gabinecie, ostatni właśnie na ostatnim posiedzeniu Rady, wyraźnie się oświadczył przeciw zasadom, za którymi Generał Alaix obstał i przeciwnie żądał rozwiązania, kiedy Minister Wojny, aby Rząd zastraszyc, uczynił uwagę, iż podobny środek niechybnie pociągnąłby za sobą rokosa prowincyj. Uważają prawie za rzecz pewną, iż kiedy wpływ Generała Alaix weźmie górę nad jego towarzyszymi, PP. Oloasa i Sancho Cortina, w przeciwnym zaś razie Markiz Villuma i inne osoby, teje w sđaniach swych barwy, wejdą do gabinetu. (A.P.S.Z.)

Египетъ.

Останіе в Триестѣ otrzymane wiadomości z Alexandryi (až do 6 h. m.), gloszą (stosownie do listu w *Gazecie Powszechnej*), iż Mehmed-Ali, skłonny jest do pofolgowania, iż na przełożenie Ministerium Francuskiego, zgodził się pojednać z Chosrewem Bassą, oraz, że już bardzo przyjacielski list do W. Wasyra napisał. O ile Mehmed Ali rzeczywiście ma zamiar porozumieć się z Portą, względem istotnych punktów, niepodobna jest stanowczo sądzić, ponieważ inne listy z Alexandryi, równie, jak ze Sмирны, zapewniają, że on nieprzerwanie uzbraja się i rozkazuje Akre jak najstaranniej fortyfikować, że w ogólności wszystkie punkta, jakie tylko od strony morza na niebezpieczeństwo mogą być wystawione, przeprowadzone są do stanu obronnego, co zapowiadać zdaje się wielki i silny opór, do którego się bezwzględnie raucy, skoro przez jedno, którekolwiek bądź z pięciu Mocarstw zostanie napastowany. To mało mówi na stronę smiany jego sposobu myślenia i każe się tylko domyslać, iż Chosrewa więcej się nie lęka i przez względnosc dla Francyi zgodził się odstąpić swego żądania, aby przepisywać Sultanowi wybor Ministrów. Co się tyczy braku pieniędzy, na który, jakoby podług wiadomości udzielonych przez wiele gazet, Mehmed Ali cierpi, sda się, iż to na wiarę nie zasługuje. Owszem tu wiadzą, iż on dosyć ma środków pieniężnych, aby uniknąć konieczności przedawania za bezcen zapasów bawełny, ale raczej, aby za nią wziąć jak najwyższą cenę. Nadto zbiór bawełny był bardzo obfity.

— Anti-Egipski *Journal de Smyrne* zawiera w sobie następujące pismo z Bejrutu, pod d. 1-го Декабря: Po-

бры: Между Друзами Гаурана, новыя возмущенія: инсургенты и въ этотъ разъ опять обратились въ округъ Лодша, гдѣ они во время возстанія въ прошедшемъ году, сохранили оружіе и амуніцію и тамъ всенародно протестовали противъ тираніи Египетской системы и нарушенія торжественно сдѣланныхъ обѣщаній. Это возстаніе хотя по видимому и незначительно, не могло однакожь быть усмирено съ помощію обыкновенныхъ средствъ принятыхъ мѣстными начальствами и Ибрагимъ-Паша увидѣвъ себя принужденнымъ, приказать Намѣстнику Алеппа, Шерифъ Пашѣ, съ Измаиломъ Беемъ и значительными военными силами, отправиться въ возбунтовавшіяся мѣста. Оба эти Генерала въ слѣдствіе сего, немедленно выступили изъ Алеппа; однакожь хотя между ихъ войсками и мятежниками, происходили уже неоднократно стычки, еще не удалось имъ пріобрѣсти рѣшительный успѣхъ. При невозможности вступить и преслѣдовать инсургентовъ по высотамъ горъ, или въ неприступныхъ горныхъ проходахъ и ущельяхъ, они заблагу разсудили лишить ихъ воды, сдѣлавъ наскоро укрѣпленія вокругъ колодезѣй и источниковъ, которыми напередъ должны были запастись Друзы. Такихъ шанцовъ устроили они девять, снабдивъ ихъ орудіями и ввѣривъ ихъ защиту многочисленной пѣхотѣ и отрядамъ Кавалеріи. Эти происшествія возбуждаютъ сильное вниманіе; общее мнѣніе не приписываетъ имъ въ настоящее время большой важности, но всѣ полагаютъ, что они во всякомъ случаѣ могутъ продолжиться и сдѣлаться значительными. И въ Палестинѣ также обнаруживаются признаки сильнаго волненія. Кажется, что такъ опасаются большаго безпокойства, потому что Правительство отдало строжайшія приказы, утушать въ самомъ началѣ всякое нарушеніе общественнаго спокойствія. Но судя по господствующему волненію, можно сомнѣваться, будетъ ли достигнута цѣль, одними только средствами предосторожности, и ежели еще однажды вспыхнетъ та же война, то справедливо можно опасаться всеобщаго возстанія, въ слѣдствіе неудовольствія и повсемѣстной нищеты. Ибрагимъ Паша все еще находится въ Марашѣ, гдѣ онъ кажется намѣренъ сосредоточить всѣ свои войска. (A.P.S.Z.)

Отрывокъ изъ рукописной статьи Н. В. Кукольника подъ заглавіемъ: ШЕСТЬ НЕДѢЛЬ въ Вильнѣ.

... Десятаго текущаго Октябрю наконецъ услышалъ я новую Орашорію Г. Эльснера, въ полномъ видѣ; въ сошый разъ убѣдился въ истинѣ, что слава не дается даромъ, что Орашорія превосходитъ слышанныя и читанныя объ ней похвалы и пребудетъ обширнаго ученаго разсужденія, какъ о новомъ родѣ Орашоріи, предложенномъ Г. Эльснеромъ, такъ и о высокомъ достоинствѣ образца. Что такое до нынѣ была Орашорія? Произвольный наборъ мѣстъ изъ Священнаго Писанія, сложенный для неполнаго изложенія предмета, связанный ушомышленнымъ речисланивомъ, кое гдѣ, для лирическаго порядка или лучше безпорядка украшенный хорами; или безконечные хоры, вышканные изъ контрапунктиныхъ прудносей, какъ паушина, какъ фламандскія кружева и обремененныхъ зашпильными украшениями хипрой инструментаровки, занимающей нынѣ въ области музыки, по печальной необходимости, слишкомъ почепное мѣсто. — Гендель, едва ли не первый и не послѣдній, былъ на истинномъ пупи Духовной Эпопеи или Орашоріи; онъ глубоко понималъ какъ эпосъ сего рода, такъ и рода свѣтскаго, обезсмертившаго знаменитое его произведеніе Alexander-Fest. Орашоріи Гайдна представили совершенно уже другіе образцы, другія начала. Составляя библиошеку сладчайшихъ музыкальныхъ движеній, (motif) прелесныхъ фразъ, полуфразъ и оборотовъ, Орашоріи Гайдна небыли соборно Духовно Лирическими Эпопеями, а эклогами или избранными цвѣтами геніальнаго воображенія; другой важный недоспашокъ, если позволено такъ думать, слишкомъ щепетильное, мѣлочное направленіе Орашоріи Гайдна къ плагату, всегда снрапанной въ музыкальномъ подражаніи, пошлостью

между Друзами Гаурана вспыхнуло новое бунты; powstańcy i tą rasą znówu zgromadzili się w okolicy Łódzkiej, gdzie podczas rokoszu w roku przeszłym, ukryli broń i amunicję i tam jawnie protestowali się przeciw tyranii systemu Egipskiego i naruszeniu uroczystości przysiężonych obietnic. To powstanie, chociaż z pozoru nieznaczące, nie mogło atoli być stłumione użyciem zwyczajnych środków przez miejscowe urzędy i Ibrahim-Basza ujrzał się zmuszonym, dać rozkaz namiestnikowi Aleppo Scheriff-Baszy, razem z Ismael Bejem i znacznymi wojskowymi siłami, udać się do miejsc, w powstaniu będących. W skutek tych zaleceń, obaj ci Generałowie natychmiast wyruszyli z Aleppo, jednakże, chociaż między ich wojskami a powstańcami, już niejednokrotnie zachodziły potyczki, wszelako nie potrafili otrzymać stanowczej wygranej. Z powodu niemożności ścigać powstańców po wyżynach gór, albo też w niedostępnych wąwozach i parowach, uznali oni za rzecz właściwszą, odjąć im wodę, usypawszy naprędce warowne zapory naokoło studni i źródeł, w które się przedewszystkiem Druzowie zaopatrzyć musieli. Takich szanców wnieśli oni dziewięć, osadziwszy je dla obrony działami, liczną piechotą i oddziałami kawalerii. Te wypadki wzbudzają powszechną uwagę, chociaż zaś zdanie ogólne niewiele im w teraźniejszym czasie przypisuje znaczenia, atoli wszyscy są tego zdania, iż w każdym razie, długo się one przeciągną i mogą się stać znaczącymi. Także i w Palestynie dają się postrzegać znaki powszechnego wzburzenia. Zdaje się, że tam obawiają wielkich rozruchów, ponieważ Rząd wydał najsurowsze rozkazy, tłumić w zarodzie wszelkie naruszenia powszechnej spokojności. Lecz, biorąc miarę z panującą niespokojnością, wątpić można, czyli zostanie cel dopięty, za użyciem samych środków ostrożności i jeśli raz jeszcze wojna się zapali, tedy słusznie można się spodziewać powszechnego powstania, jako skutku niechęci i powszechnie panującej nędzy. Ibrahim-Basza ciągle jeszcze znajduje się w Marasch, gdzie, jak się zdaje, zamierza ześrodkować wszystkie swe wojska. (A.P.S.Z.)

WYJĄTEK Z ARTYKUŁU RĘKOPISNEGO N. W. KUKOLNIKA POD TYTUŁEM SZESĆ TYGODNI W WILNIE.

... Nakoniec dnia 10-go bieżącego Października, usłyszałem nowe Oratorium J.Pana Elsnera, w zupełnej wystawie; setny już raz przekonałem się o prawdzie, że sława nie otrzymuje się daremnie, że Oratorium przewyższa wszystkie, którem słyszał i czytał o niem pochwały, i wymaga obszerniejszego, umiętelnego pomówienia, tak o nowym rodzaju Oratorium, ułożonym przez J.Pana Elsnera, jako i wysokiej dostojności wzoru. Cóż dotąd było Oratorium? Dowolny zbiór miejsc z Pisma Świętego, połączonych dla niezupełnego wykładu przedmiotu, skrepowany morderczym recitativem, gdzie niegdzie, dla lirycznej sztywności, a raczej nieładu, przyozdobiony chórami; albo niestanne chory, utkane z kontrpunktowych trudności, naksztalt pajęczej tkanki, naksztalt hrabantskiej koronki, obciążonych niespodziankami przyozdobieniami dowcipnego połączenia instrumentów, zajmujących teraz w muzyce, dla smutnej konieczności, zbyt poważne miejsce. — Hendel, bodaj czy nie pierwszy, i czy nie ostatni, ukazał się na prawdziwej drodze Religijnej Epopei czyli Oratorium; miał on głębokie pojęcie, tak Epopei tego rodzaju, jako i rodzaju światowego, który uniesmiertelniało wielkie jego dzieło Alexander - Fest. Oratoria Haydn'a ukazały zupełnie już inne chory, inne początki. Składając bibliotekę najśrodszych muzykalnych wzruszeń, czarownych wyrażeń, półwyrażeń i zwrotów, Oratoria Haydn'a nie były właściwie Religijną Liryczną Epopeją, lecz eklogami, lub wybranymi kwiatami wórczej wyobraźni; drugi wielkiej wagi niedostatek, jeżeli wolno tak pomyśleć, zbyt początkowany, drobnostkowy kierunek Oratoriów Haydn'a, w naśladowaniu wzorów, zawsze obcy dla muzycznego naśladowania z tej przyczyny, że głos, stając się materialem sztuki, nie powinien, a nawet nie może wyobrażać szelestu owadów, czołgania się płazów, porywów wiatru, rycze-

что звукъ, дѣлаясь матеріаломъ искусства, не долженъ, да и не можешь изображать жужжанія насекомыхъ, ползанія пресмыкающихся, порывовъ вѣтра, рыка звѣрей, гармоническихъ, и то не всегда, только въ дѣйствительности; музыкальная Эпопея — рассказъ событий духа, ошнудъ неопредѣленная поэзія матеріальнаго міра. Это истинное назначеніе музыки наиболее проявилось въ Моцартѣ, король, какъ, шутя, повеселма справедливо называютъ Нѣмцы и его Генералиссимусъ, Бетховенъ. Моцартъ слишкомъ былъ молодъ для Ораторіи, слишкомъ полонъ живыхъ ощущеній, дольнаго міра, и страсти, его неотступные жилицы, подъ перомъ Моцарта живописались съ правдою, превосходящею славу Рафаэля и Шекспира; предсмертный плодъ Моцарта, *Requiem*, далъ почувствовать міру значеніе Духовно-Эпической музыки и невозвратную потерю, понесенную смертію ея создателя. Генералиссимусъ повелъ несметныя массы звуковъ на прихотливое ухо любителей музыки, и все, благоговѣя, покорилось; подъ перомъ Бетховена узнали мы, что значить простой народъ простой фразы, что значать массы голосовъ и инструментовъ, какія краски долженъ брать Эпическій Композиторъ; но увлекаясь полифоническимъ направленіемъ времени и недовольно знакомый со всеми тайнами человеческого живаго голоса, Бетховенъ зажилъ въ открытомъ имъ новомъ царствѣ философической Симфоніи, оставивъ опытъ Духовной Эпопеи, *Христосъ на горѣ Элеонской* прекрасно изложенной по частямъ, но несомнѣнно удачно соображенной въ цѣлости. Музыкальный сынъ Бетховена, Мендельсонъ Бартольди въ недавнее время написалъ Ораторію *Paulus*, которую можно считать болѣе контрапунктизмъ Эпическій, нежели Эпопея; Композиторъ не изложилъ въ ней ни мысли, ни событий, ни характера избраннаго предмета, но зато доказалъ гениальное воображеніе относительно музыкальнаго механизма и глубокую ученость. Мы ничего не скажемъ объ Духовно-Эпическихъ произведеніяхъ начальниковъ капеллы Сикстовой; потому, что въ нихъ болѣею частью имѣлось въ виду богатство и гибкость голосовъ; впрочемъ хотя ихъ сочиненія мало извѣстны и принадлежатъ болѣе Исторіи, какъ живопись Джіото и Чимабуэ, повеселма важны по вліянію на Германскихъ Композиторовъ и на самый стиль западно церковной музыки.

Г. Эльснеръ глубже понялъ Историческій ходъ музыки, эклектическое направленіе вѣка, размыры и предѣлы музыкальной поэзіи вообще и Эпопеи въ частности. Ученость Г. Эльснера исполнила въ созданіи его Ораторіи настоящую свою должность. Она была средствомъ къ произведенію искомаго эффекта, а нецѣлю, — обнаружиться и изумить слушателей своею обширностью; оставивъ пробитые пути въ сей области, Г. Эльснеръ сообщилъ своей Ораторіи во первыхъ: естественный планъ; во вторыхъ: новую форму; въ третьихъ: новые элементы, уничтожающіе монотонію обыкновеннаго изложенія Ораторіи; на конецъ художественную отдѣлку, характерную, исполненную дивныхъ, безчисленныхъ оттѣнковъ, коихъ разсмотрѣніе составило бы обширную и весьма полезную книгу. Неизлишимъ считаемъ обратить вниманіе на расположеніе оркестра и хоровъ; аванъ — сцену занимаютъ Солисты; по обѣ стороны хоръ вѣрующихъ модельщиковъ, свѣдѣтелей страданій Господнихъ; они составляютъ, такъ сказать, *зрителей событий* Ораторіи и провозглашаютъ чувства, тѣми событиями возбуждаемыя; *выше*: расположенъ инструментальный оркестръ, музыкальная механическая помощь, безъ всякаго другаго значенія въ Ораторіи. За оркестромъ хоръ невѣрующихъ Иудеевъ, дѣй-

ствіа звѣрзатъ, гармоничныхъ, и то не zawsze, tylko w rzeczywistém działaniu; muzyczna Epopeja — opowiadanie stanów duszy, wcale nie jest poezią opisową materialnego świata. To prawdziwe przeznaczenie muzyki, najwięcej wykazało się w Mozarcie, królu, jak żartobliwie, ale nader słusznie, nazywają go Niemcy, i w jego Hetmanie, Bethowenie. Mozart był zanadto młody do Oratoriów, zbyt napełniony żywymi uczuciami padła ziemi, a namiętności, nieodstępne jego żywioły, pod piórem Mezzarta, malowane były w rzetelności, przewyższającej sławę Rafaela i Szekspira; przedśmiertne dzieło Mozarta, *Requiem*, dało uczuć znaczenie Religijno-Epopeicznej muzyki i nienagrodzoną stratę, poniesioną przez śmierć jego twórcy. Hetman wyprował niezliczone masy głosów na pożądliwe ucho miłośników muzyki i wszystko się z pobożnością poddało; pod piórem Bethovena poznaliśmy, co to jest prosty przyrost prostego wyrażenia, co znaczą masy głosów i instrumentów, jakie barwy powinien przybierać Kompozytor Epopei; ale, trzymając się kierunku odgłosu czasu i nie dość oznajomiony z tajemnicami żywego głosu ludzkiego, w otwartym przez się nowym państwie, doświadczał siebie w filozoficznej Symfonii, zaniechawszy Religijnej Epopei, *Chrystus na górze Oliwnej*, przesłuszny układ w częściach, nie dość szczęśliwie złączonych w całości. Muzyczny syn Bethovena, *Mendelsohn Bartoldi*, nie dawno napisał Oratorium *Paulus*; które można uważać raczej kontrapunktowym ćwiczeniem, aniżeli Epopeją; Kompozytor nie objął w nim, ani myśli, ani czynów, ani charakteru obranego przedmiotu; ale natomiast okazał twórczą wyobraźnię, względnie muzyczny mechanizm i głęboką naukę. Nie powiemy o Religijno-Bohaterkich utworach seniorów kaplicy Syxtusowej; dla tego, że w nich po większej części miano na celu dostatek i giętkość głosów; z resztą, chociaż dzieła ich mało są znajome i należą więcej do historyi, jak malowidła Giotto i Cimabue, ale bardzo są wielkiej wagi z wpływu na Kompozytorów Niemieckich i na sam styl muzyki Kościoła Zachodniego.

Lepiej zgłębił historią postępu muzyki JP. Elsner, dążenie wieku do udoskonalenia, rozmiary i granice poezji muzycznej w ogóle i Epopei w szczególności. Nauka JP. Elsnera, w układzie jego Oratorium, dopełniła istotnej swej powinności. Nauka jego podawała mu środki do wydania poszukiwanego skutku, ale nie była celem okazania się i zdumienia słuchaczy swą rozległością; porzuciwszy utworowane już drogi w tym zawodzie, JP. Elsner nadał swemu Oratorium: naprzód: układ naturalny; powtóre: kształt nowy; potrzebie: początki nowe, uprzętające monotonią zwyczajnego pisanja Oratoriów; nakoniec: wypracowanie sztuki, z pewnym charakterem, pełne dziwnych, niepoliczonych odcieni, z których rozważania i rozbiór utworzyłaby się obszerna i nader pożyteczna księga. Nie uważamy rzeczą mniej potrzebną, zwrócić uwagę na rozkład orkiestry i chorów. — Scenę zajmują Soliści; po obu stronach chór wiernych pielgrzymów, świadków cierpień Pańskich; możemy powiedzieć, że oni stanowią, jeśli tak nazwiemy, *widzów tego, co się dzieje* w Oratorium i wydają uczucia widokiem tym w nich wzbudzone; *wyżej*: rozłożona jest orkiestra instrumentalna, mechaniczno-muzyczna pomoc, bez żadnego innego znaczenia w Oratorium. Za orkiestrą, chór niewiernych Żydów, czynnych przeciwników nauki Chrystusa; *wyżej*: czterech pojedynczych Psalmistów, głosicieli

ствующихъ противниковъ Христова учения; *выше*: уединенные четыре Псалмодисты, глашатаи событий; они ведутъ Эпосъ всей Оратории, особая партія объявляетъ слова, произнесенныя Иисусомъ; особая же краткая партія для вопросовъ Пилата. За амвономъ псалмодистовъ расположены арфы, опять простая механическая помощь для правильной тоникки; *выше*: хоръ Ангеловъ. Подобное расположение исполнителей не есть Мейерберовская причуда, а необходимость, проистекающая изъ самого созданія, по разности функций каждой части Оркестра, по разности родовъ поэзии и чувствованій каждой; не возможно исполнять тѣмъ же хоромъ ощущений върующихся Христіанъ, тихихъ, умирительныхъ изліаній то соболюющаго, то благодарнаго, то пораженнаго удивленіемъ сердца и дикихъ, волнующихъ фанатизмомъ и омраченныхъ грѣховною тьмою Иудеевъ; то и другое однакоже Лира, а потому повѣсть Ораторіи не можетъ быть исполнена ни тѣмъ, ни другимъ хоромъ; нуженъ родъ греческаго Коріея, или нищаго слышца, на перепутье церковной поющаго легенду, или какого-либо повѣствователя; этотъ долгъ исполняютъ Псалмодисты. Участіе Ангеловъ тѣмъ болѣе не можетъ быть исполнено одною изъ трехъ частей вокальной массы. Органы, арфы и полифоническій Оркестръ, какъ сказали мы, есть только механическая музыкальная помощь и дѣлится согласно необходимости: Оркестръ между хоромъ христіанъ и хоромъ Иудеевъ сопровождаетъ и тотъ и другой; арфы между псалмодистами и хоромъ Ангеловъ руководствуютъ первыхъ въ тоникѣ и участвуютъ въ пѣніи послѣднихъ, по Латинскому преданію, вмѣстѣ съ колоколами и органами въ видѣ инструментовъ небесныхъ.

Планъ Ораторіи дивенъ по своей естественности и простотѣ. Псалмодисты рассказываютъ событія словами Евангелія. Христіане, приступая къ слушанію страстей Господнихъ восклицаютъ: *Pange lingua etc.* Каждое отдѣльное событіе возбуждаетъ въ христіанахъ различное ощущеніе; но для этого ощущенія нѣтъ словъ; есть одна только фраза: *Qui passus es pro nobis J. C. miserere nobis!* отбѣнки ощущеній — въ звукахъ, въ художественной отбѣлкѣ; семь разъ повторяется фраза христіанскаго умиленія, всегда возрастающая въ чувствахъ грусти и скорби, но безъ унынія. Каждое событіе имѣло свой символическій смыслъ и проявлялось въ молитвѣ; эти молитвы составляютъ ткань арій, дуэта и терцета. *Совершилось!* и трюсъ земли, сопровождаемый затмѣніемъ и громомъ небеснымъ возвѣстилъ міру: *это совершилось.* Чаша христіанской горечи исполнилась, но въ томъ, что совершилось заключалось искупленіе, воскресеніе и жизнь міра: Псалмодисты умолкли навсегда; сами христіане постигли тайну Христовой смерти и рассказъ замѣняется восторженнымъ объявленіемъ: *Ego sum resurrectio et vita*, составляющимъ текстъ превосходной послѣдней аріи. Тогда уже Ангелы рекнутъ: *Consummatum est* — и вмѣсто печали, скорби, и конечнаго унынія, гремитъ всеобщій торжественный хоръ на земли: *аллилуйя*, на небесахъ: *Слава въ вышнихъ!* Два новые элемента, одинъ эпическій, изложеніе событій не кудрявымъ речитативомъ, а простымъ рассказомъ, и другой лирический, участіе публики въ самой Ораторіи, изъясненіемъ чувствъ своихъ въ христіанскомъ хорѣ, поразительны по изобрѣтенію и правдѣ; они сообщили съ одной стороны Ораторіи Эпическую важность и простоту, съ другой причинную теплоту чувства, разнообразіе и самому слову Ораторіи (молебное) настоящее значеніе. Вся изложенныя причины по необходимости дали произведенію новую форму и оправдали вполнѣ заглавіе: *Novam musicam in Oratorium: Passio D. N.*

тего, что сіе дѣлаетъ; проводятъ они całą Epopeję Oratorium; osobny oddział ogłasza słowa, wyrzeczone przez Chrystusa: osobny zaś krótki oddział dla pytań, zadawanych przez Pilata. Poza podwyższeniem Psalmodistów, rozłożone arfy; znowu prosta mechaniczna pomoc dla regularności toniki; *wyżej*: Chór Aniołów. Takie rozłożenie wykonywaczy nie jest to meyerberowskie dziwaczenie się, ale istotna konieczność, wypływająca z samego układu, podług różnicy funkcji każdego oddziału Orkiestry, podług rodzaju poezji i uczuć każdego; niepodobna, ażeby tenże chór, wykonywał uczucia wiernych chrześcijan, upokorzonych, przenikających wylewów, już pospołu cierpiącego, już wdzięcznego, to rażącego zdziwieniem serca i wściekłych, podburzanych fanatyzmem i zaślepionych ciemnotą grzechu Żydów; to jednak i owo jest Lirycznością, azać powieść Oratorium, nie może być wykonanem przez chór, ani jeden, ani drugi; potrzebny tu gatunek Greckiego Koryfeusza, albo ślepego żebraka, pod kościołem śpiewającego legendę, lub jakiego się podoba opowiadacza; ten obowiązek wypełniają Psalmodiści. Uczestnictwo Aniołów bardzo jeszcze nie może być wykonanem przez jedną ze trzech części wokalnejsz massy. Organy, arfy i *polifoniczna* Orkiestra, jakśmy powiedzieli, jest tylko mechaniczna muzyczna pomoc i podzieli się podług istotnej potrzeby; Orkiestra między chórem Chrześcijan a chórem Żydów towarzyszy jednemu i drugiemu; arfy między Psalmodistami i chórem Aniołów przewodniczą pierwszym w tonice i są uczestnikami w pieniu ostatnich, podług Łacińskiego podania, razem z dzwonami i organami w postaci instrumentów niebieskich.

Plan Oratorium zadziwiający jest naturalnością i prostotą. Psalmodiści opowiadają, co się dzieje, słowami Ewangelii. Chrzęścianie, przystępując do słuchania cierpień Pańskich, wołają: *Pange lingua etc.* Każdy dzieł osobny wzbudza w Chrzęścijanach rozmaite uczucia; ale dla tych uczuć nie ma słów: jedno tylko jest wyrażenie: *Qui passus est pro nobis J. Chr. miserere nobis!* odcienie uczuć — są w głosach, w mistrzowskim wyrobieniu; siedm kroć powtarzają się wyrażenia chrześcijańskiej żałości, wzrastając zawsze w uczuciach smutku i boleści, ale bez rozpaczy, bez upadnięcia na umyśle. Każda akcja miała symboliczne znaczenie i objawiała się w modlitwie; te modlitwy składały tkanę arii, duetu i tercetu, *spełniło się!* — a wstrząśnienie ziemi, połączone z zaćmieniem słońca i grzmotami, obwieściły światu: *co się spełniło.* Kielich chrześcijańskiej goryczy spełniony został; ale i w tém, co się spełniło, zawarte było odkupienie, zmartwychwstanie i życie świata. Psalmodiści umilkli już zupełnie: sami Chrzęścianie przyjęli tajemnicę Chrystusowej śmierci i opowiadanie zamienia się w tryumfalne obwieszczenie: *Ego sum resurrectio et vita*; słowa te są tekstem przewybornej ostatniej arii. Wtedy już Aniołowie rzekną: *Consummatum est* — i w miejscu żalu i smutku, zagrzmi powszechny chór tryumfalny na ziemi: *Alleluja*, na niebiosach: *Gloria in excelsis.* Dwa nowe początki, jeden bohaterski, wyłożenie dziejów nie w pokędzierzawionem recitativie, lecz w prostém opowiadaniu, a drugi liryczny, uczestnictwo publiczności, w samém Oratorium, przez wynurzenie uczuć swoich w chorze Chrzęścian, uderzające z wynalezienia i prawdy; nadały one dla Oratorium z jednej strony powagę i prostotę Epopei, z drugiej przyczynową gorącość uczucia, rozmaitość i samemu wyrazowi Oratorium (modlitwa) rzetelne znaczenie. Wszystkie przytoczone powody nadały dziełu nową formę i w zupełności usprawiedliwiły tytuł: *Novam musicam in Oratorium: Passio D. N. J. Chr. seu Triumphus Evangelii concepit J. Elsner.*

Jesus Christi seu Triumphus Evangelii conceptit J. Elsner.

Вотъ неотъемлемыя и непреходящія достоинства Ораторіи Г. Эльснера въ общемъ поэтическомъ смыслѣ; въ частномъ музыкальномъ значеніи нужноли говорить, что это произведение стоитъ на первой ступени музыкальной литературы, исполнено первоклассныхъ красотъ, учености и до такой степени истинной, что она уже не хвастлива; критикъ весьма затруднится, если захочетъ отдать чему либо преимущество; онъ однакоже не долженъ пропустить безъ особеннаго вниманія вполне новаго аккорда, со всею къ нему принадлежащею комбинаціею, превосходнаго веденія фугъ и канонѣвъ; въ инструментальномъ отношеніи: счастливаго употребленія гобоевъ и наконецъ общаго стиля, сообщеннаго всѣмъ музыкальнымъ рисункамъ Г. Эльснера въ этомъ созданіи. Духовная музыка, исключая изображеніе житейскихъ страстей, исключаетъ и всякое сильное и явственное движеніе музыкальных оборотовъ, т. е. мотивность, ограничиваясь фразами, сколько возможно болѣе очищеннаго, возвышеннаго чувства; эта невинность безстрастная, дѣтское стремленіе къ небу, должны искать себѣ музыкальный языкъ въ природѣ, въ движеніяхъ молящейся души, въ мелодіи духа, рѣдко выразимой нотами; какъ ограниченъ запасъ музыкальных фразъ для духовнаго поэта; и посмотрите на дивное разнообразіе Г. Эльснера; взгляните въ его фразы, и вы увидите, что онъ бралъ ихъ съ интонаціи рѣчей человека, когда молитва постигала его сердце и на нихъ уже строилъ свои одноголосныя элегіи, свои хоровыя оды, словомъ всю лирическую часть своего произведенія. Слушая Дуэты: *Domine, exaudi me*, кажется видишь ребенка, сложившаго невинныя ручки и призывающаго Бога во всей дѣтской простотѣ своей; такимъ же образомъ въ басовой аріи: *afflictus sum* слышишь только рѣчь скорби и смиренія, а совсѣмъ не арію; въ аріи *Ego sum resurrectio* торжественный обѣтъ, сказанный утвердительно, имѣющимъ на то право! . . . наконецъ скажемъ еще объ одномъ дошпощинствѣ, которое собственно есть послѣдствіе всего вышесказаннаго. Ораторія Г. Эльснера доступна понятіямъ каждаго, дѣйствуя непосредственно на чувство изящнаго, не на ученое любопытство, исключительно возбуждаемое многими произведеніями сего рода; исполнить это условіе значило пройти между Сциллою и Харибдою, чудовищами, угнѣздившимися съ давняго времени на морѣ Германской музыки и лишившими простоты и одушевленія многія отменно ученныя или лучше сказать мудренныя произведенія.

Для исполненія такой Ораторіи какія представляются необходимыя условія?—Весьма обширное мѣсто, гдѣ бы можно было расположить съ удобствомъ три хора, два состава солистовъ, оркестръ, арфы, органы и колокола; обширныя массы голосовъ для исполненія трехъ хоровъ съ соразмѣрною оркестровою массою; хорошіе голоса для исполненія отдѣльных партій; немалое музыкальное образованіе въ исполнителяхъ и въ слушателяхъ; при подобныхъ условіяхъ, мысль исполненія Ораторіи въ Вильнѣ сначала показалась мнѣ шуткой, потомъ заблужденіемъ, упрямствомъ; я соглашался, что для приобрѣтенія нѣкотораго понятія о каждомъ большомъ произведеніи можно употреблять и фортепьянные представленія; миниатюрное исполненіе возможно и полезно, но требуетъ тойже миниатюрной ошечетливости и потому на приготовленія и репетиціи я смотрѣлъ съ сомнѣніемъ; особенно припоминаю, что слушая на Виленскомъ Театрѣ оперу: *Postillon de Lonjumeau* я ненашелъ въ ор-

Ото są nieodjemne i nieprzemijające zalety Oratoriumu JP. Elsnera, w ogólnym poetycznym pomysle; w szczególném muzykalnym znaczeniu, potrzeba mówić, że to dzieło zajmuje pierwsze miejsce w muzycznej literaturze, pełne celnych ozdób, nauki i tak słusznie, że nie potrzebuje próżnych pochwał: krytyk wieleby doznał trudności, jeżeliby chciał czemukolwiek dać pierwszeństwo; nie powinien jednakże pominąć bez szczególnej uwagi nowego zupełnie akkordu, z całą do niego należącą kombinacją, przewybornego prowadzenia fug i kanonów; we względzie instrumentalnym: szczęśliwego użycia obojów, i nakoniec ogólnego stylu, nadanego wszystkim muzykalnym obrysom JP. Elsnera w tym utworze. Muzyka Religijna, wyłączając wyobraźnię namiętności światowych, wyłącza razem wszelkie mocne i jawne poruszenie muzykalnych zwrótów, t. j. w pobudkach do wzruszeń ogranicza się wyrażeniami, jak tylko można najczystsze i najwznioślejsze uczucia; ta niewinność, od namiętności wolna, dziecięce dążenie do nieba, muszą dla siebie szukać muzycznego języka w naturze, w poruszeniach modlącej się duszy, w melodii ducha, rzadko dającej się wydać w nótach; jak mały jest zasób muzycznych wyrażen dla poety religijnego; ale spojrzeć na dziwną różnokształtność JP. Elsnera; wpatrzmy się w jego wyrażenia, a ujrzymy, że je brał z głosu mowy ludzkiej, kiedy modlitwa zajmowała jego serce; a nich to tworzył on solowe elegie, swe chorowe ody, słowem: całą część liryczną swego dzieła. Słuchając duetu: *Domine exaudi me*, zdaje się widzieć dziecko, mające złożone ręczki niewinne i wzywające Boga, w całej prostocie dziecinnej; podobnież w arii basowej: *afflictus sum*, daje się słyszeć tylko mowa boleści i upokorzenia, lecz zgoła nie arija; w arii *Ego sum resurrectio*, uroczysta obietnica, wyrzeczoną z pewnością, prawie do tego mającą! . . . Nakoniec wspomniemy jeszcze o jednej zalecie, która właściwie jest skutkiem wszystkiego tego, co dotąd było powiedzianém. Oratorium JP. Elsnera, przystępne dla pojęcia każdego, działając bezpośrednio na uczucia piękności, nie na ciekawość naukową, wyłącznie wielą dziełami tego rodzaju wzbudzając: aby wykonać ten warunek, potrzeba było przebywać Scyllę i Charybde, pomiędzy monstrami, które się oddawna zagnieżdżyły na morzu muzyki Niemieckiej, i odjęty prostotę i życie mnogim odznaczającym się nauką, albo raczej powiedzieć, te dowcipne muzyki ptody.

Do wykonania takiego Oratoriumu, jakież zdają się potrzebnymi konieczne istotne warunki?—Wielka przestrzeń miejsca, gdzieby można było wygodnie rozłożyć trzy chory, dwa układy solistów, orkiestrę, arfy, organy i dzwony; rozległe masy głosów, dla wykonania trzech chorów, z odpowiednią masą orkiestry; dobre głosy do wykonania części; niemałe muzykalne ukształcenie w wykonywaczach i słuchaczach; obok takich warunków, myśl wykonania Oratoriumu w Wilnie, z początku wydała mi się żartem, omamieniem, uporem; zgadzałem się, że dla powzięcia niejakiego wyobrażenia, o każdym wielkiem dziele, można użyć i fortepianowe przekłady; wykonanie miniaturowe jest potrzebne i pożyteczne, ale wymaga, również miniaturowego wypracowania i wydoskonalenia; i dla tego właśnie na przygotowania i repetycje patrzyłem z powątpiewaniem; osobliwie, że będąc w Teatrze Wileńskim na operze: *Postillon de Lonjumeau*, nie znalazłem w orkiestrze wielu instrumentów, a między innemi żadnej wiolonczelli i żadnego oboju. Pierwsze wykonanie Oratoriumu, świe-

кестрѣ многихъ инструментовъ, а между прочимъ ни одного виолончеля и ни одного гобоя. Первое исполнение Ораторіи блистательно уничтожило мои сомнѣнія; арии, дуэты и терцетъ исполнены были любительницами весьма удовлетворительно, многія отлично; хоры, исполняемые такъ же любительницами и любителями, на половину съ артистами, удивили своею полнотою, точностію и даже отчетливостію въ отгнѣнкахъ, не смотря на всѣ трудности движенія, фуги и канона, новаго, не только для любительницъ и любителей въ исполненіи, но и для Виленскихъ Артистовъ, по большей части; лучше прочихъ (но только относительно, пошому что всѣ хоры шли прекрасно) лучше прочихъ исполненъ былъ первый хоръ третьей части, послѣдній хоръ съ фугою второй части и великолѣпный финалъ; труднѣйшее паденіе музыкальной силы съ ff на pp — было исполнено нѣсколько разъ прекрасно; нѣсколько удачно были выдержаны напоры, crescendo, что впрочемъ я думаю происходило отъ ограниченнаго числа инструментовъ; между послѣдними наиболѣе заслужилъ благодарности Виолончель Графа С. . . . . особенно въ теноровой арии: *Deus meus es tu*, гдѣ Виолончель идетъ (obligato) за голосомъ; смычекъ неотставалъ отъ прекраснаго тенора, о которомъ будемъ говорить ниже и пѣлъ свою партію съ выраженіемъ и чистотою; фортепьяны замѣняли арфы, колокола были оставлены, за неприсканіемъ колоколовъ нужнаго числа и опредѣленнаго звука; наконецъ исполнители были нѣсколько стѣснены въ размѣщеніи. Вотъ можно сказать единственные недостатки исполненія. Само собою разумѣется, что Публика немогла остаться равнодушною; рукоплесканія продолжались вовсе продолженіе Ораторіи; финалъ возбудилъ всеобщій живѣйшій восторгъ и великолѣпнымъ созданіемъ, и одушевленнымъ исполненіемъ, и прелестью картины. Г. Эльснеръ былъ вызванъ довольно впрочемъ забавно, потому, что онъ не успѣлъ еще уйти и для принятія благодарности Публики могъ сдѣлать только два возвратные шага.

Болѣе всего, признаюсь, въ исполненіи Ораторіи, поразило меня участіе любительницъ и любителей музыки; и по числу и по талантамъ; въ шакомъ городѣ, какъ Вильна, трудно было, казалось мнѣ, найти двухъ, трехъ солистокъ; еще труднѣе согласить къ принятію участія въ публичномъ исполненіи Ораторіи. . . . . И что же? весь первый рядъ былъ занятъ любительницами; весь хоръ Ангеловъ былъ составленъ, ручаюсь, изъ будущихъ любительницъ; въ оркестрѣ, въ хорахъ разсыяны были любители; партію basso cantante исполнялъ любитель; всѣ съ радушною охотою, съ художническою внимательностію; Ораторія не требовала украшеній, но согласитесь, красота и красивый туалетъ возвышаютъ торжественность случая и присутствіемъ своимъ какъ будто знаменующъ, спешенъ уваженія, коимъ обязана публика къ исполняемому произведенію; этотъ день навсегда долженъ остаться памятнымъ для Вильны; не пошому, что подобнаго музыкальнаго праздника не помнятъ здѣшніе старожилы, а пошому, что онъ обнаружилъ важную возможность быспрыхъ и значительныхъ успѣховъ Виленской Публики по части изящныхъ искусствъ. Въ ея рукахъ богатый средства; однимъ изъ первѣйшихъ подвиговъ ея дѣятельности на семъ поприщѣ должно бы было быть созданіе театра, необходимаго во всѣхъ отношеніяхъ. Способы? ихъ много; поговоримъ о легчайшихъ . . . . .

тне разрушило мое повѣриваніе; аrie, duet и tercetъ выполнены были przez amatorki w sposob nader zadowalajacy, wiele z nich z odznaczeniem; chory, wykonywane takze przez amatorki i amatorow, w polowie przez artystow, zdziwily mnie zupełnością, dokładnością, a nawet precyzją w odcieniach, pomimo wielkich trudności poruszeń, fugi i kanonu, nowego, nie tylko dla amateerek i amatorow w wykonaniu, ale i dla artystow wileńskich, po większej części; lepiej od innych (lecz tylko względnie, dla tego, że wszystkie chory szły przewybornie), lepiej od innych był wykonany pierwszy chór trzeciej części, ostatni chór z fugą drugiej części i pełen wspaniałości finał; nader trudny spadek muzykalnej mocy z ff na pp — był wykonany kilkakroć przewybornie; nie tak szczęśliwie były utrzymane przyrosty, crescendo, co, zdaje mi się, pochodziło od ograniczonej liczby instrumentow; pomiędzy ostatnimi najwięcej zasłużyła na podziękowanie violonczella Hrabiego S., osobliwie w arii tenorowej: *Deus meus es tu*, violonczella idzie (obligato) za głosem; smyczek nie odstępował prześliznego tenora, o którym powiemy niżej i śpiewał swą partią z wyrazem i czystością; fortepianami zastąpione arfy; dzwony nie były użyte, dla niezbrania potrzebnej liczby dzwonów oznaczonego dźwięku; nakoniec wykonywacze byli nieco żenowani szczupłością miejsca. Te są właśnie, możnaby powiedzieć, niedostatki wykonania. Samo z siebie wypada, że Publiczność nie mogła pozostać obojętną; oklaski nie ustawały przez całe trwanie Oratorium; finał sprawił powszechne zachwycenie najwyższe i przez wspaniały układ, i ożywione wykonanie, i prześlizną pięknością obrazu. JP. Elsner był wywołany, dosyć zresztą zabawnie, dla tego, że nie zdążył wyjść jeszcze, a dla przyjęcia podziękowań Publiczności, dwa tylko na powrót mógł uczynić kroki.

Przyznam się, że w wykonaniu Oratorium, najwięcej mnie uderzało uczestnictwo amateerek i amatorow muzyki; i liczbą i talentami; w takim mieście, jak Wilno, nie łatwo by, zdawało mi się, znaleźć dwóch, trzech solistów; jeszcze trudniej zgodzić się do przyjęcia uczestnictwa w publicznym Oratorium. . . . . Lecz oto, cały pierwszy szereg był zajęty amatorkami; cały chór Aniołów złożony był, ręczę, z przyszłych amateerek; w orkiestrze, w chorach, rozrzućeni byli amatorowie; oddział basso cantante wykonywał amator; wszyscy z radością ochotą, z dokładnością artysty; Oratorium nie potrzebowało ozdób, ale, zgodzimy się zapewne, że piękność i piękna toaletta podnoszą wspaniałość okoliczności i obecnością swoją są jakby znamionami stopnia poważenia, które Publiczność winna jest dla wykonywanego dzieła; dzień ten nazawsze pamiętnym zostać powinien dla Wilna; nie dla tego, że podobnej muzykalnej uroczystości nie pamiętają starsi tutejsi mieszkańcy, lecz dla tego, że stał się powodem do nader ważnego postrzeżenia, możność szybkich i znakomitych postępów Publiczności Wileńskiej w sztukach nadobnych. W jej ręku bogate są środki; jedynąby z pierwszych usiłowań jej w tym zawodzie powinno być wybudowanie teatru, niezbędnego potrzebnego we wszystkich względach. Sposoby? mnóstwo ich jest, wspomniemy o najłatwiejszych . . . . .